

TÜRKİYE SUALTI SPORLARI FEDERASYONU

REHBER DALICI SINAVLARI RAPORU

Prof. Dr. Şamil Aktaş

(2014-2017)

A. GİRİŞ

“Rehber dalıcı” tanımı, yetkileri, gerekliliği sualtı camiasında uzun yıllardır tartışılmaktadır. Önceki yönetmeliklerde dalış adeta yasa dışı bir faaliyetmiş, rehber dalıcı da bu dalışları denetleyen bir hükümet komiseriymiş gibi tanımlanmış ve konumlanmıştır.

Rehber dalıcının bu şekilde tanımlanışı, dalış kuruluşlarında istihdam açısından yarattığı zorluklar, yabancılara dalış yaptırmayan kulüplerin durumu ve uygulamada karşılaşılan çok çeşitli problemler nedeniyle rehber dalıcılığın kaldırılması sürekli olarak tartışılmıştır.

Öte yandan sportif dalış konusuna kendi yönetmelik ve uygulamalarıyla karışan bazı bakanlık ve kurumların, Federasyon tarafından rehber dalıcı kavramı kaldırılır kaldırılmaz rehber dalıcılığı bu kez kendilerinin tesis edeceği de anlaşılmıştır.

Aşağıda rehber dalıcı kavramının Federasyona ait mevzuatlarda süreç içinde nasıl değiştiği izlenebilir. Son talimat ve uygulamalar ile “rehber dalıcı” kültürel ve doğal varlıkları tanıyan, tanıtan ve korunmasına yönelik davranan sualtı profesyonelleri olarak konumlanmıştır.

B. MEVZUATTA REHBER DALICI

15 Ağustos 1990 tarihli (RG 20606) “**Sualtı Sporları, Cankurtarma ve Su Kayağı Federasyonu Dalış Yönetmeliği**”nde Rehber Balıkadam için;

“Rehber Balıkadam Brövesi

Madde 17 — Rehber Balıkadam eğitim semineri ve imtihanına katılacaklar için aşağıdaki şartlar aranır.

- a) Üç yıldız balıkadam brövesine sahip olmak,
- b) 25 yaşını doldurmuş olmak,
- c) Yasal engeli olmamak (Savcılıktan alınan sabıka kaydı ile ilgili belge),
- d) En az lise. veya dengi okul diplomasına sahip olmak,
- e) En az bir yabancı dil bilmek,
- f) Üç ayı geçmemek şartı ile "Sualtı sporlarını yapmasında sağlık açısından engeli olmadığını" belirtir doktor raporu almış olmak,
- g) Son dalış kayıt defterinde son bir sene içerisinde asgari 20 dalış kaydı olmak, gerekir.”

Rehberin görevlerinin tanımlanması açısından;

“Yabancıların Dalış Emniyeti

Madde 20 — Yabancı uyrukluların sportif dalışlarını Türk rehber balıkadam refakatinde yapmaları zorunludur. Dalış esnasında rehber balıkadam kültür ve tabiat varlıklarının korunması, dalıcıların dalışları esnasında mal ve can güvenliğini sağlaması konusunda tedbirler almak zorundadır. Ayrıca dalış yapacak ekiplerin veya kişilerin dalış öncesi hayat sigortası yatırmaları zorunludur. Ancak dalışlardan önce ve dalış kurallarını ihlal eden dalıcının kişisel hatasından doğacak her türlü problemde rehber balıkadam mesul değildir.”

Eski rehber balıkadam kartları için;

“Seminer Değerlendirmesi

Madde 30 — Yönetmelikten önce verilmiş olan rehber balıkadam kartı sahipleri Federasyonun tayin edeceği yerlerde yapılacak seminer sonu değerlendirmeye katılmak zorundadırlar. Mazeretsiz katılmayan veya semineri başaramayanların kartları iptal edilir.”

Rehber balıkadam bulundurma zorunluluğu açısından;

TİCARİ DALIŞ MERKEZİ AÇMA ŞARTLARI

Dalış Merkezi açmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler Sualtı Sporları Cankurtarma ve Sukayağı Federasyonundan izin almak mecburiyetindedir. Bu iznin alınmasından önce aşağıda belirtilen hususlar yerine getirilecektir.

Dalış Merkezi açabilmek için;

- 1 — Bünyesinde en az bir yıldız balıkadam eğitmen brövesine veya Federasyonun onayladığı uluslararası yabancı eğitmen brövesine sahip olmaları,*
- 2 — Bünyesinde en az bir rehber balıkadam bulundurmaları,*

İfadeleri bulunmaktadır.

2 Temmuz 2003 tarihli (RG 25156) **Sualtı Sporları, Cankurtarma, Sukayağı ve Paletli Yüzme Federasyonu Aletli Dalış Yönetmeliği**’nde Rehber Dalıcı ile ilgili olarak;

Dalıcı Eğitimlerinde Uyulacak Ön Koşullar başlıklı Madde 9’da;

“d) Rehber dalıcı;

- 1) T.C. vatandaşı olmak,*
- 2) En az lise veya dengi okul mezunu olmak,*
- 3) Federasyonun en az 3 yıldız dalıcı diploma veya kimlik belgesine sahip olmak, (Geçici mezuniyet belgesi geçerli değildir.)*
- 4) 22 yaşını doldurmuş olmak,*
- 5) Federasyon tarafından hazırlanmış dalış yapmasında engel bulunmadığına ilişkin sağlık bildirim formunu ilgili uzman doktora imzalatılarak beyan ve ibraz etmek,*
- 6) Rehber dalıcı eğitiminin başlama tarihinden önce, son bir yıl içerisinde en az kırk açık deniz dalışı yapmış olduğunu dalış kayıt defteriyle belgelemek,*
- 7) Uluslararası geçerliliği olan yabancı bir dili bilmek ve eğitim başlangıcında Federasyon görevlilerince yapılacak yabancı dil sınavında başarılı olmak.*
- 8) Zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı bir suçtan veya kaçakçılık, devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak, 5 yıl ve daha fazla ağır hapis veya hapis veya ağır para cezasıyla mahkum edilmemiş olmak,*
- 9) 7/1/1993 tarihli ve 21458 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliğine göre bir defada altı ay veya son üç yıl içerisinde toplam bir yıl, yarışmalardan men veya hak mahrumiyeti cezası almamış olmak.”*

Dalıcıların Tanımı, Görev, Yetki ve Sorumlulukları başlıklı Madde 10’da;

“d) Rehber dalıcı; Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre doğal ve kültürel varlıkları koruyan, yabancı uyrukluların Türk karasularında yapacakları dalışlarda dalış önderliği görevini üstlenen, dalışı tasarlayan, güvenli dalış kurallarını uygulayan ve uygulatan dalıcıdır. Dalışla ilgili kural dışı davranışlarda bulunanları uyarmak ve gerekirse dalıştan alıkoymak, dalış süresince dalış donanımının kullanımı, bakımı ve korunması rehber dalıcının sorumluluğundadır.

Rehber dalıcı her yıl Federasyonun yayımladığı faal listede yer alabilmek için, yıllık aidatını yatırdığını belgelemek zorundadır. Bu listede 3 yıllık süre içerisinde yer almayan rehber dalıcı, ilk açılacak rehber dalıcı eğitimine başvurur. Eğitimin sonunda yapılacak olan sınavda başarılı olması şarttır.

Rehber dalıcının, içinde bulunulan sezonda çalışma yetkisine sahip olup olmadığı, rehber kartının üzerinde yapışık olan geçerlilik etiketinden anlaşılır. Bu etiket her sezon başında Federasyon tarafından bastırılarak, aidatını ödeyen rehber dalıcıya gönderilir.”

Dalış güvenliği ve rehber dalıcının rolü açısından;

“Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Dalış Emniyeti

Madde 19 — *Dalış yapacakların dalış emniyeti ve can güvenliği kendilerine aittir.*

Yetkili eğitmen dalıcı, rehber dalıcı ve/veya dalış lideri, dalış için gerekli emniyet tedbirlerini eksiksiz olarak almakla yükümlüdür. Dalışlardan önce ve dalış esnasında dalıcının emniyet kurallarını ihlal etmesi, yetkili eğitmen dalıcı, rehber dalıcı veya dalış liderinin talimat ve direktiflerine aykırı davranış sebebiyle veya diğer kişisel hatalarından kaynaklanacak problemlerden dolayı, eğitmen dalıcı, rehber dalıcı veya dalış lideri sorumlu değildir. Ancak, dalış yaptıracak dalış kurum ve kuruluşları dalıştan önce, her dalıcıdan emniyetli dalış kuralları ve risklerin kabulü belgesini imzalatarak almış olmalıdır. 18 yaşından küçük dalıcıların emniyetli dalış kuralları ve risklerin kabulü belgeleri kanuni veli veya vasisi tarafından da imzalanmalıdır.

Yabancıların Dalış Emniyeti

Madde 20 — *Yabancı uyrukluların sportif ve turistik dalışlarını, dalış merkezi bünyesinde ve bu merkezde görevli Türk rehber dalıcı nezaretinde yapmaları zorunludur. Dalış yapacak yabancıların dalış emniyeti ve can güvenliği kendilerine aittir. Dalış esnasında rehber dalıcı fiilen yabancı uyruklu dalıcılarla dalmakla, kültür ve tabiat varlıklarının korunması, dalıcıların can ve mal güvenliklerinin sağlanması konularında gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Dalışlardan önce ve dalış esnasında dalıcının emniyet kurallarını ihlal etmesi, yetkili eğitmen dalıcı, rehber dalıcı veya dalış liderinin talimat ve direktiflerine aykırı davranış sebebiyle veya diğer kişisel hatalarından kaynaklanacak problemlerden rehber dalıcı sorumlu değildir. Ancak dalış yaptıracak tüm kuruluşlar dalıştan önce her dalıcıdan emniyetli dalış kuralları ve risklerin kabulü belgesini imzalatarak almış olmalıdır. 18 yaşından küçük dalıcıların emniyetli dalış kuralları ve risklerin kabulü belgeleri kanuni veli veya vasisi tarafından da imzalanmalıdır.*

Dalışlarda Kullanılacak Tekneler

Madde 22 — *Bu Yönetmeliğe göre yapılacak dalışlarda Türk tekneleri dışında tekne kullanımı yasaktır. Dalışlar, Türk dalış kurum ve kuruluşlarında ve Türk rehber dalıcının denetim ve gözetiminde yapılır.”*

Dalış Eğitimi Verme, Dalış Yaptırma ve Dalış Yapma Yetkisi başlıklı Madde 7’de ise;

“3 yıldız eğitmen dalıcı ve rehber dalıcı eğitimleri ise her yıl bir kere ve ayrı ayrı tarihlerde olmak üzere Federasyon tarafından görevlendirilen kurs direktörü yönetimince verilir. Kurs direktörü birlikte çalışacağı eğitmen dalıcı kadrolarını seçerek Federasyonun onayına sunar. Bu kurslarda da Federasyonun standart eğitim programı uygulanır.

Dalış eğitimi verebilmek ve dalış yaptırabilmek için ilgili dalış kurum ve kuruluşlarının yetki belgesine sahip olmaları şarttır.

Eğitmen dalıcı ve/veya rehber dalıcı belgesine sahip olan kişiler münferit olarak dalış eğitimi veremez ve dalış organizasyonları düzenleyemez. Bu kişilerin Federasyon yetki belgesine sahip dalış kurum ve kuruluşlarında sözleşmeli olarak çalışıyor ve bu kuruluş bünyesinde yıllık eğitimlik ve/veya rehberlik aidatlarının ödeniyor olması kaydıyla söz konusu faaliyetleri düzenlemeleri mümkündür. Bu faaliyetlerin güvenli dalış standartlarına uygun olarak yürütülmemesinden dolayı bağlı oldukları kuruluşun yöneticileri de cezai ve hukuki açıdan sorumludur.

Yetki belgesi sahibi dalış kurum ve kuruluşlarında sözleşmeli olarak çalışan eğitimci dalıcı ve rehber dalıcılar, sadece o dalış kurum ve kuruluşlarının açmış olduğu kurslarda görev alabilir ve eğitim verebilir. Söz konusu eğitimci dalıcı ve rehber dalıcılar kursiyerlerinin pratik deniz eğitimlerini yaptırmak amacıyla, geçici süreyle denize sahili olan bir başka ildeki dalış merkezinin tekne ve malzemelerinden faydalanabilir, ancak bu dalış merkezlerinde çalışamaz. Aksine uygulamaların tespiti halinde ilgili dalış kurum ve kuruluşlarının yöneticileri cezai ve hukuki açıdan sorumlu tutulurlar.”

İfadeleri bulunmaktadır.

Bu yönetmeliğin çeşitli maddeleri 2 Mayıs 2004’de (RG 25450) yayınlanan değişiklik yönetmeliğiyle değiştirilmiştir. Rehber dalıcı olma şartlarını ilgilendiren değişiklik şudur:

“MADDE 4 —Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Yabancı uyruklular için, öğrenim belgesi ile bu maddenin (d) bendinin 8 ve 9 uncu alt bentlerinde yer alan şartları taşıma zorunluluğu aranmaz.” denilmiştir. Madde 9 (d) 3, 8 ve 9. Alt bentler:

- “3) En az lise veya dengi okul mezunu olmak,
- 8) Zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı bir suçtan veya kaçakçılık, devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak, 5 yıl ve daha fazla ağır hapis veya hapis veya ağır para cezasıyla mahkum edilmemiş olmak,
- 9) 7/1/1993 tarihli ve 21458 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliğine göre bir defada altı ay veya son üç yıl içerisinde toplam bir yıl, yarışmalardan men veya hak mahrumiyeti cezası almamış olmak.”

Oysa (d) bendinin 1. Alt bendinde;

“1) T.C. vatandaşı olmak,” şartı bulunmaktaydı.

Bu yönetmeliğin rehber dalıcı olma şartlarını ilgilendiren bir maddesi 27 Şubat 2005’de (RG 25740) değiştirilmiş ve ;

Eskisi:

- 8) Zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı bir suçtan veya kaçakçılık, devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak, 5 yıl ve daha fazla ağır hapis veya hapis veya ağır para cezasıyla mahkum edilmemiş olmak,

Yenisi:

“8) Zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı bir suçtan veya kaçakçılık, devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak, 5 yıl veya daha fazla ağır hapis cezasıyla mahkum edilmemiş olmak,” olmuştur.

Halen yürürlükte olan “Türkiye Sualtı Sporları Donanımlı Dalış Yönetmeliği”nde (10 Eylül 2008 RG: 26993) Rehber dalıcı ile ilgili olarak;

Tanım olarak;

“v) Rehber dalıcı: Dalış kuruluşlarında dalış yapmakta olan yabancı uyruklu dalıcılara sualtı değerlerinin korunması amacıyla yönelik olarak gözetmenlik ve rehberlik görevi yapan ve bu konuda yetkisi olan dalıcıyı,”

Dalış kuruluşlarının sorumlulukları başlıklı 6. Maddesinde;

MADDE 6 – (1) Dalış kuruluşları, en az iki yıldız bir dalış eğitmeni ve bir rehber dalıcı ile sözleşme yapmak zorundadırlar. Dalış kuruluşlarında sözleşmeli olarak çalışan dalış eğitmeni eğitim verebilir, eğitim ve tanıtım dalışı yaptırabilir. Aynı kişi hem eğitmen, hem rehber dalıcı olabilir. Eğitime katılan öğrencilerin eğitim alabilme şartlarını yerine getirdiğine ilişkin bir dosya düzenlenir. Bu dosya istendiğinde görevlilere göstermek üzere 5 yıl süre ile kuruluş merkezinde saklanır. Dalış kuruluşları, uygulamalı deniz eğitimlerini yaptırabilmek amacıyla geçici süreyle denize kıyısı olan bir başka ildeki dalış kuruluşunun tekne ve donanımlarından yararlanabilirler.

(5) Eğitim dalışı, sportif dalış ve tanıtım dalışının güvenli dalış kurallarına uygun olarak yürütülmesinden dalış kuruluşunun yetkilileri ile birlikte eğitimi veren dalış eğitmeni ve rehber dalıcı da sorumludur.

Dalış eğitmeni ve rehber dalıcıların görev, yetki ve sorumlulukları başlıklı 8. Maddesinde;

“MADDE 8 – (1) Dalış eğitmeni ve rehber dalıcılar, yetki belgesi almış yalnız bir dalış kuruluşunda görev alabilirler. Dalış eğitmenleri ve rehber dalıcılar, yetki belgesi almış bir dalış kuruluşuna kayıtlı olmaksızın eğitmenlik ve rehberlik yapamazlar. Uzman dalıcı eğitmenleri de, uzman dalış eğitmeni olarak kayıtlı oldukları dalış kuruluşunda görev yapabilirler.

(2) Yetkili dalış kuruluşu, dalış faaliyetleri sırasında dalış merkezine kayıtlı en az bir eğitmen ve bir rehber dalıcıyı hazır bulundurur.”

Federasyonun düzenleyeceği eğitimlerle ilgili olarak;

“Üç yıldız dalış eğitmeni, uzman dalıcı eğitmeni ve rehber dalıcı eğitimleri

MADDE 10 – (1) Üç yıldız dalış eğitmeni, uzman dalıcı eğitmeni ve rehber dalıcıların eğitimlerini düzenlemek ve bu eğitimlerin sonunda yapılacak sınavda başarılı olanlara belge vermek Federasyonun yetkisindedir.

Eğitim ve sınavda uygulanacak kurallar ve şartlar Federasyonun talimatı ile belirlenir. Federasyon bu eğitimleri her yıl gerekli görüldüğü sayıda düzenler. Bu eğitimde Federasyonun eğitim sistemi uygulanır. İki yıldız dalış eğitmenleri, Federasyonun düzenleyeceği uzman dalıcı eğitmeni eğitimlerine katılarak uzman dalıcı eğitmeni belgesi alabilirler. Belgelerini aldıktan sonra uzman dalıcı eğitimi verebilirler.

Dalıcı ve dalış eğitmenlerinde aranan koşullar

MADDE 11 – (1) Dalıcı, dalış eğitmeni, uzman dalıcı, uzman dalıcı eğitmeni ve rehber dalıcı eğitimi alacaklarda aranan koşullar ve istenecek belgeler, Federasyon tarafından çıkarılacak talimat ile belirlenir.”

Dalış güvenliğiyle ilgili olarak;

“T.C. vatandaşı dalıcıların dalış güvenliği

MADDE 17 – (1) Dalış yapacaklar, öncelikle kendi dalış ve can güvenliklerinden sorumludurlar. Yetkili dalış eğitmeni, rehber dalıcı ve dalış lideri konumundaki kişiler, dalış yapılacak olan bölgenin seyir emniyeti ile dalış yapacakların can ve mal güvenliğine yönelik her türlü güvenlik önlemlerini almak ve aldırarak yükümlüdürler. Dalıştan önce ve dalış anında dalış kurallarına uymayanlar Federasyon yetkilileri veya kolluk görevlilerince dalıştan alıkonulur. Dalış kuruluşları; dalıştan önce her dalıcıya, güvenli dalış kurallarını bildiğini ve

risklerini kabul ettiğini belirten bir belgeyi imzalattılar. 18 yaşından küçük dalıcıların belgelerini velisi imzalar.

Yabancı uyruklu dalıcıların dalış güvenliği

MADDE 18 – (1) Yabancı uyruklu dalıcılar, eğitimlerini ve sportif dalışlarını, yetki belgeli dalış kuruluşunda görevli rehber dalıcıların gözetim ve denetiminde yaparlar. Rehber dalıcılar, kültürel ve doğal değerlerimizin korunması, dalıcıların can ve mal güvenlikleri ile bölgedeki seyir emniyetinin sağlanması konularında gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler. Dalışlardan önce ve dalış anında, dalış kurallarına uymayanlar Federasyon yetkilileri ve kolluk görevlilerince dalıştan alıkonulur. Dalış kuruluşları, her dalıcıya dalış öncesi güvenli dalış kurallarını bildiğini ve risklerini kabul ettiğini belirten hem Türkçe, hem de dalıcının bildiği dilde düzenlenmiş belgeyi imzalattır. 18 yaşından küçük dalıcıların belgelerini velisi imzalar.”

İfadeleri yer almaktadır.

Yine yürürlükteki “**Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu, Donanımlı Dalış Talimatı**”nda (7 Şubat 2014) ise rehber dalıcı ile ilgili olarak;

Tanım açısından;

“v) Rehber Dalıcı: Dalış kuruluşlarında dalış yapmakta olan yerli ve yabancı dalıcılara, ülkemizin sualtı doğal ve kültürel değerlerinin tanıtımı, gözetimi ve korunması amacı ile rehberlik ve gözetmenlik yapan rehber dalıcı belgesi olan dalıcıyı,”

Dalıcı eğitimlerine katılma koşulları başlıklı **MADDE 5-** (1) Dalıcı eğitimi alabilmek için gerekli koşullar ve istenecek belgeler başlığı altında;

“ç) Rehber dalıcı;

- 1) T.C. vatandaşı olmak,
- 2) En az ilköğretim ya da ortaokul diplomasına sahip olmak,
- 3) Üç yıldız dalıcı belgesini aldıktan sonra en az altı ay geçmiş olmak ve en az 50 onaylı dalış yapmış olmak ve bunu dalış kayıt defteri ile belgelemek,
- 4) Bu Talimatın 19. maddesinde yer alan sağlık koşullarını yerine getirmek,
- 5) Federasyonca belirlenmiş bir yabancı dili bilmek ve Federasyonun açacağı sınavda başarılı olmak,
- 6) Taksirli suçlar ile kısa süreli hapis cezasına seçenек yaptırımlara çevrilmiş veya aşağıda sayılan suçlar dışında tecil edilmiş hükümler hariç olmak üzere, altı aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, yağma, dolandırıcılık gibi yüz kızartıcı veya cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, fuhuş, uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti, kullanımı, kullanımını kolaylaştırma, kullanmak için satın almak, kabul etmek veya bulundurmak veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya ihaleye fesat karıştırmak, edimin ifasına fesat karıştırmak, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı ve haksız mal edinme suçlarından hükümlü bulunmamak,
- 7) 07/1/1993 tarihli 21458 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliği ile Federasyon Disiplin veya Ceza Talimatlarına göre son üç yıl içinde olmak kaydı ile; bir defada altı aydan fazla veya bu süre içerisinde toplamda bir yıldan fazla ceza almamış olmak,
- 8) Sualtı Sporları, Cankurtarma, Sukayağı ve Paletli Yüzme Federasyonu Aletli Dalış Yönetmeliği ve Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu Donanımlı Dalış Yönetmeliği ve Talimatına göre belgesi iptal edilmemiş ya da ödenmemiş para cezası bulunmamak,”

Dalıcıların görev, yetki ve sorumlulukları başlıklı **MADDE 7-** (1) Dalıcıların görev, yetki ve sorumlulukları başlığı altında;

“ç) Rehber dalıcı: Yetki belgesi bulunan bir dalış kuruluşuna kayıtlı bulunan ve Federasyonun düzenlediği uyum seminerine katılmış olan bir üç yıldız eğitmenin açtığı Rehber Dalıcı Kursunu tamamlamış ve Federasyonun açtığı sınavda başarılı olmuş en az üç yıldız dalıcıdır. Karasularımızda dalış yapmak isteyen yerli ya da yabancı uyruklu dalıcılara, görevli olduğu yetkili dalış kuruluşu adına, sualtının doğal ve kültürel değerlerinin tanıtılması ve korunması amacıyla sualtında ve/veya su üstünde rehberlik ve gözetmenlik yapar, sualtının zarar görmesine engel olur. Rehber dalıcının her dalış etkinliğinde bulunması şarttır. Etkinlik sırasında teknede ya da suda bulunabilir. Dalış kuruluşunun yetkili rehberi geçerli bir mazereti nedeniyle o günkü dalış etkinliğine katılamazsa, dalış kuruluşu bölgesindeki başka bir kuruluşta görevli rehber dalıcıyı geçici olarak görevlendirebilir. Geçerli mazeret dalış öncesi bölgedeki yetkili kolluk görevlilerine bildirilir.”

Dalış eğitmenlerinin görev, yetki ve sorumlulukları başlıklı **MADDE 8-** (1) Dalış eğitmenlerinin görev, yetki ve sorumlulukları başlığı altında;

“c) Üç yıldız dalış eğitmeni:Federasyonun açtığı uyum seminerine katılmak koşuluyla Rehber Dalıcı eğitimi verebilir....”

Rehber dalıcı sınavlarıyla ilgili olarak;

“Rehber dalıcı sınavı

MADDE 16- (1) Rehber dalıcı sınavı Federasyonca gerekli görülen sayıda yapılır. Rehber dalıcı sınavının içeriği, sınavın yapılacağı yer, tarih ve katılımçı sayısı Federasyon tarafından belirlenir. Sınavların yeri, tarihi ve süresi sınav tarihinden en az bir ay önce ilan edilir. Sınavlar, Federasyonca görevlendirilen en az dört kişilik sınav kurulu tarafından düzenlenir. Sınav kurulundaki eğitmenlerin üç yıldız dalış eğitmeni olması zorunludur. Federasyon Başkanı, sınavı izlemek ve sınav kurulunun çalışmalarını denetlemek için en az iki kişiden oluşan denetleme kurulu oluşturabilir. Görevli eğitmenlerin ve denetçilerin tüm giderleri Federasyonca karşılanır. Sınavlarının katılım ücreti Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.”

Rehber dalıcıların sağlık şartları açısından;

“Eğitmen ve rehber dalıcı sağlık koşulları

MADDE 19- (1) Eğitmen, rehber ve tanıtım dalışı yaptıranlar dalışta kendilerinden başka kişilerin de dalış emniyetinden sorumlu oldukları için tam sağlıklı olmak zorundadırlar. Bir, iki ve üç yıldız eğitmenler, rehber dalıcı eğitim ve sınavını başarıyla belge almak için başvuran rehber dalıcılar ve tanıtım dalışı uzmanlığı alarak dalış kuruluşlarında tanıtım dalışı yaptıracak üç yıldız dalıcılar bir sualtı hekiminden madde 20’de belirtilen hususlar yönünden değerlendirilip, sağlık yönünden dalış yapmalarında sakınca olmadığını belirten rapor almak zorundadırlar.”

Yetki belgesi alınması başlıklı **MADDE 21’de;**

“(3) Dalış kuruluşları, bünyelerinde en az iki yıldız dalış eğitmeni ve rehber dalıcıyı sözleşmeli olarak bulundurmak zorundadırlar. Ödenmemiş para cezası bulunan dalış eğitmeni ve rehber dalıcı faaliyette bulunamaz.”

İfadeleri ve son olarak **Yaptırımlar başlıklı 27. Madde (1)**'de;

“3. Yetki belgesinde kayıtlı dalış eğitmeni ve rehber dalıciyi dalış etkinliğinde bulundurmayan dalış kuruluşuna yetki belgesi bedelinin 2 katı tutarına kadar para cezası verilir.

26. Yapılan denetimde eğitmen ve rehber eğitimlerini eğitim bilgi formuna uygun olarak yapmadıkları saptanan dalış kuruluşuna uyarı, eylemin tekrarında yetki belgesi bedelinin 5 katı tutarına kadar para cezası verilir ve üç yıldız eğitmenin eğitimlik belgeleri bir yıla kadar süreyle askıya alınır.”

Kuralları bulunmaktadır.

C. REHBER DALICI SINAVLARI

Rehber dalıcı eğitim ve sınavları uzun bir süre doğrudan Federasyon tarafından yapıldı. Bunlar genellikle yılda bir ya da iki kez, 5-7 gün kadar süren, çok sayıda rehber dalıcı adayının genellikle güney bölgelerinde, otelde konaklayarak tamamladıkları kurslardı. Kursun önemli bir bölümü aslında 3 yıldız dalıcı olan adaylara dalışa yönelik eğitimlerin verilmesi şeklinde geçirilmekte, kurs sonunda sınav da yapılmaktaydı. Bu kurs ve sınavlara yönelik olumlu ve olumsuz eleştiriler şu şekilde sıralanabilir:

Olumlu yönleri:

- Eğitimlerin standart olması,
- Adayların bir araya gelmesi nedeniyle kurumsal birliktelik yaşanması,
- Kurs sonu yapılan sınavlarda başarı oranının çok yüksek olması,
- Yol ve konaklama bedelleri hariç tutulursa kurs ücretinin düşük olması.

Olumsuz yönleri:

- Özellikle çalışanların bir hafta izin alma zorunlulukları,
- Yol ve konaklama bedelleri de eklendiğinde toplam maliyetin yüksek olması.

9 Kasım 2013 tarihinde üç yıldız eğitmenlere yönelik ilk kez düzenlenen “rehber dalıcı eğitimliği uyum semineri” ile rehber dalıcı eğitiminde yeni döneme geçilmiştir. Bu dönemde, her ne kadar Federasyon’un doğrudan rehber dalıcı kursu ve sınavı açmasının önünde bir engel bulunmasa da, eğitimler uyum kursuna katılmış üç yıldız eğitmenlere ve dalış kuruluşlarına bırakılmıştır. Uyum kursunda rehber dalıcı kavramından beklenenler vurgulanmış ve eğitimde kullanılacak kaynak kitaplar da tanıtılmıştır.

Rehber dalıcı sınavları ise Federasyon tarafından genellikle yılda 4-5 kez olacak şekilde çeşitli illerde yapılmıştır. Sınavlar yabancı dil ve bilgi sınavı olarak iki bölümde ve yazılı olarak yapılmaktadır. Bu sisteme uygun ilk sınav 23 Mart 2014 tarihinde Ankara’da yapılmıştır.

Yeni sisteme yönelik olumlu ve olumsuz eleştiriler bulunmaktadır:

Olumlu:

- En az üç gün süren eğitim için yolculuk, konaklama, izin zorunluluğunun ortadan kalkması,
- Adayların istedikleri eğitimden kurs alma ve yıl içinde açılan sınavlardan istediklerine katılabilmeleri imkanı.

Olumsuz:

- Eğitimlerin standart olmayışı, eğitimlerin yetersiz kalması,
- Bazı eğitimlerin hiç eğitim vermeden kurs vermesi,

- Kurs ücretlerinin yüksekliği.

D) ANKET ÇALIŞMASI

Rehber dalıcı eğitimine yönelik durum belirlemesi yapmak, veri elde etmek ve gelecek dönemde rehber dalıcı eğitiminin geliştirilmesini sağlamak için bir anket çalışması yapılmıştır.

1. Yöntem

Çalışma; 13 Nisan-10 Mayıs 2018 tarihleri arasında yapılmıştır. İnternet üzerinden yanıtlanacak anket formu Mart 2014 tarihinde yapılan ilk sınavdan itibaren Nisan 2018'e kadar yapılan sınavlara katılan tüm rehber dalıcıların mail adreslerine yollanmıştır (192 rehber dalıcı). Bunlardan bir kısmının mail adresleri yanıt vermemiş, toplam 88'i ise ankete katılmıştır (%45,8).

Bu anket formunda üç soru bulunmaktaydı.

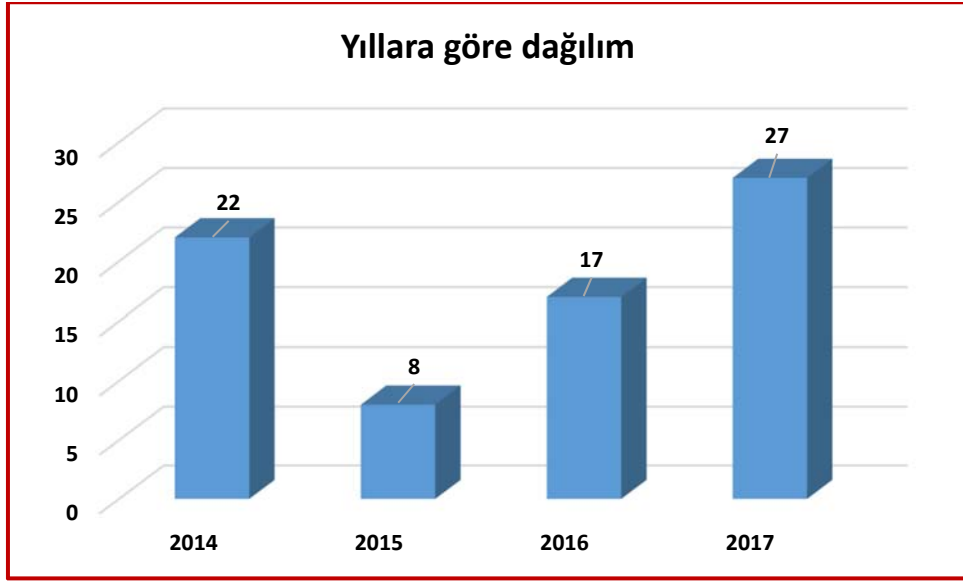
1. Çoktan seçmeli ilk soruda **“hangi tarihte rehber dalıcı sınavına (ilk kez) girdiniz”** soruldu.
2. Beş seçenekli ikinci soruda **“Rehber dalıcı eğitiminiz için aşağıdaki seçeneklerden hangisi/hangileri geçerlidir?”** soruldu. Seçenekler aşağıdaki gibiydi:
 - Eğitimcim rehber dalıcı kaynaklarını çalışmıştı, bana bilgilerini oldukça yeterli düzeyde aktardı.
 - Eğitimcim rehber dalıcı kaynaklarını yetersiz düzeyde çalışmıştı, bana bilgilerini yetersiz düzeyde aktardı.
 - Eğitimcim bana rehber dalıcı kaynaklarını tarif etti/bildirdi ve benim çalışmamı istedi.
 - Eğitimcim bana bazı soru/cevapları verdi ve bu sorulara çalışmamı istedi.
 - Eğitimcimi neredeyse görmedim, uzaktan belge imzaladı.
3. Üçüncü soru ise kurs maliyetine yönelikti ve adaylara 500 TL lik artışlar ile 0-3000 TL arası seçenekler sunuldu.

2. Bulgular

Birinci soruyu yanıtlayan 88 kişiden 14'ü sınav tarihini tam olarak hatırlamadıklarını belirtmiştir. Bunun dışında belirtilen tarihlere göre yanıtlar **Tablo 1**'de yıllara göre dağılım **Grafik 1**'de yer almaktadır:

Tablo 1. İlk soru yanıtları dağılımı

Yanıtlanan sınav tarihi	Yanıt veren kişi sayısı (n)	Oran (%)
23 Mart 2014	8	9,1
3 Mayıs 2014	8	9,1
27 Aralık 2014	6	6,8
30 Mayıs 2015	3	3,4
28 Kasım 2015	5	5,7
19 Mart 2016	14	15,9
4 Haziran 2016	3	3,4
13 Mayıs 2017	10	11,4
7 Ekim 2017	10	11,4
9 Kasım 2017	7	8,0
Hatırlamayan	14	15,9
Toplam	88	100,0

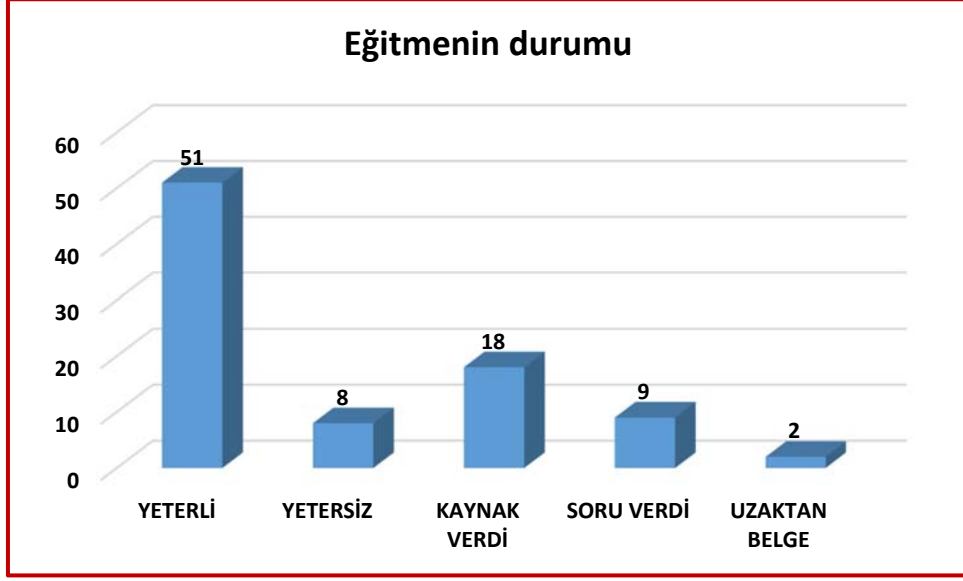

Grafik 1. Rehberlerin sınava girdikleri yıllara göre dağılımı

İkinci soruyu yanıtlayan 88 kişinin, eğitimleri ile ilgili seçeneklere verdikleri yanıt **Tablo 2**'de ve **Grafik 2**'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Eğitim şekli

Seçenek	Yanıt veren kişi sayısı (n)	Oran (%)
Eğitmenim rehber dalıcı kaynaklarını <u>çalışmıştı</u> , bana bilgilerini oldukça <u>yeterli</u> düzeyde aktardı.	51	58,0
Eğitmenim rehber dalıcı kaynaklarını <u>yetersiz</u> düzeyde çalışmıştı, bana bilgilerini <u>yetersiz</u> düzeyde aktardı.	8	9,1
Eğitmenim bana rehber dalıcı <u>kaynaklarını tarif etti/bildirdi</u> ve benim çalışmamı istedi.	18	20,5
Eğitmenim bana bazı <u>soru/cevapları verdi</u> ve bu sorulara çalışmamı istedi.	9	10,2
Eğitmenimi neredeyse görmedim, <u>uzaktan belge</u> imzaladı.	2	2,3
Toplam	88	100,0

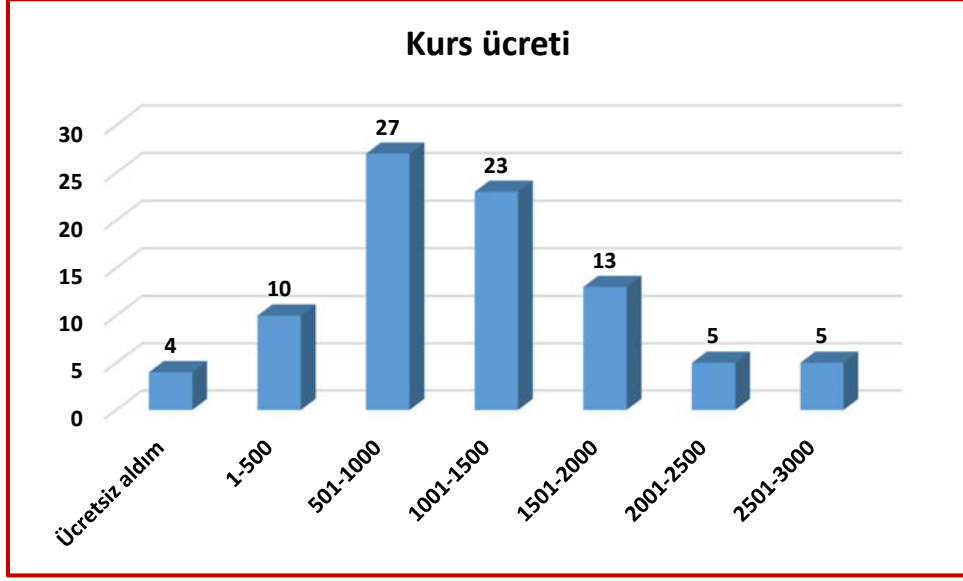

Grafik 2. Rehberlere göre eğitmenlerin eğitim verme biçimi

Üçüncü soruya bir kişi yanıt vermemiştir, yanıt veren 87 kişinin eğitim için ödedikleri miktara göre dağılımları **Tablo 3**'de ve **Grafik 3**'de yer almaktadır.

Tablo 3. Kurs ücreti durumu

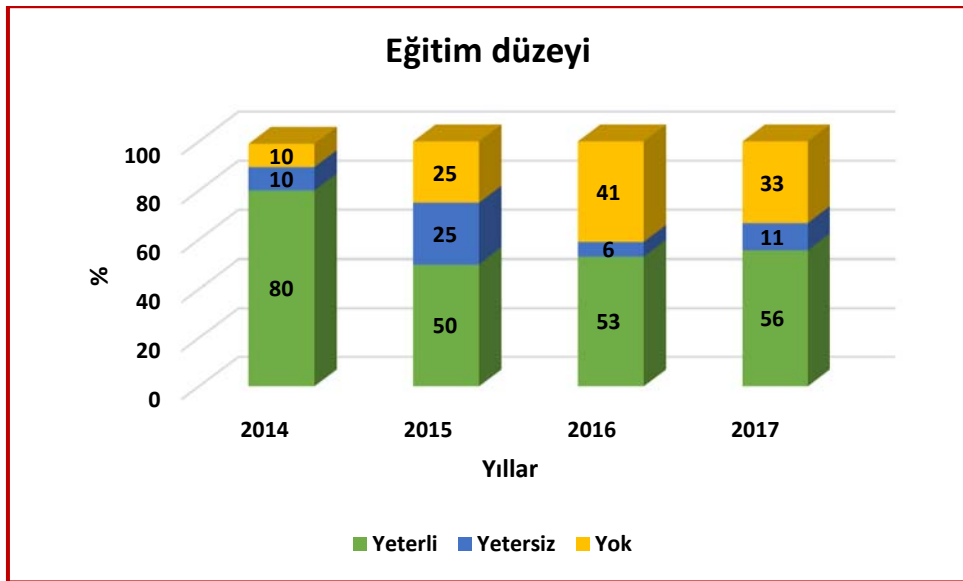
Ödenen ücret	Yanıt veren kişi sayısı (n)	Oran (%)
Ücretsiz aldım	4	4,6
1-500	10	11,5
501-1000	27	31,0
1001-1500	23	26,4
1501-2000	13	14,9
2001-2500	5	5,7
2501-3000	5	5,7
Toplam	87	100,0

Grafik 3. Kurs ücreti dağılımı

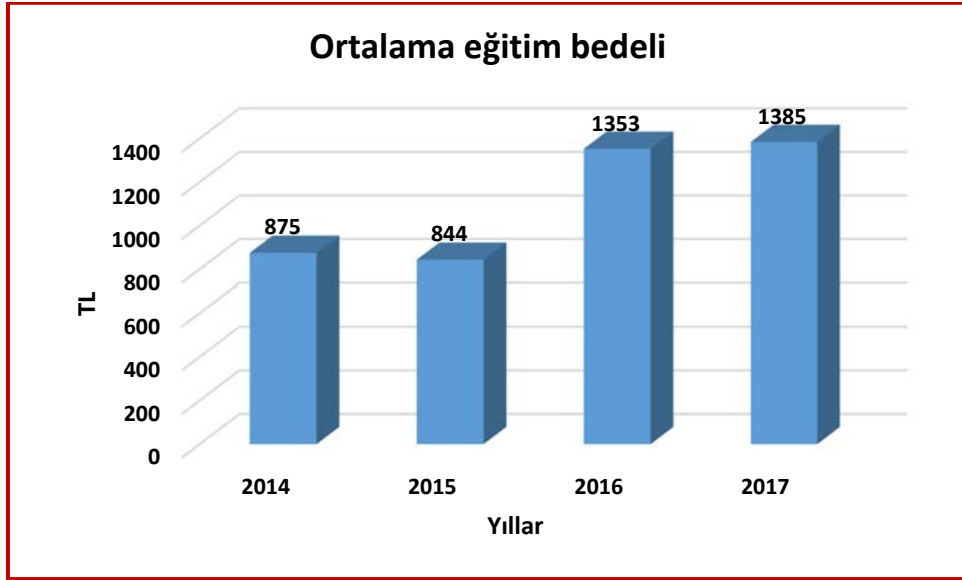
Geçen yıllar içinde rehberlerin aldıkları eğitimin şeklinin değişip değişmediği ve eğitim için ödedikleri ücretin artıp artmadığı araştırıldı. Bu durumu ortaya koymak için sınav tarihleri yıllara indirildi. Sınav ücret aralıklarının ortancası alındı. Eğitimlerin kalitesi ise üç kategoriye indirildi: (1)Eğitimi tam olarak verenler “yeterli” düzeyde sayıldı. (2) Eğitim veren, bunun için çabalayan ama bunu yeterli düzeyde yapamayanlar “yetersiz” olarak kabul edildi. (3) İster adaylara kaynak verme veya tarif etme, ister soru verme veya tarif etme, isterse de adaya kurs bitirme belgesini uzaktan verme durumlarında eğitimin hiç yapılmadığı anlaşıldığından bu seçeneklerin tümünde eğitim “yok” olarak kabul edildi.

Eğitim şekli ve düzeyinin yıllara göre değişimi oransal olarak **Grafik 4**'de gösterilmektedir. Buna göre yıllar içinde yeterli ve arzu edilen eğitim seviyesinin düştüğü, hiç eğitim vermeme oranının ise arttığı görülmektedir.

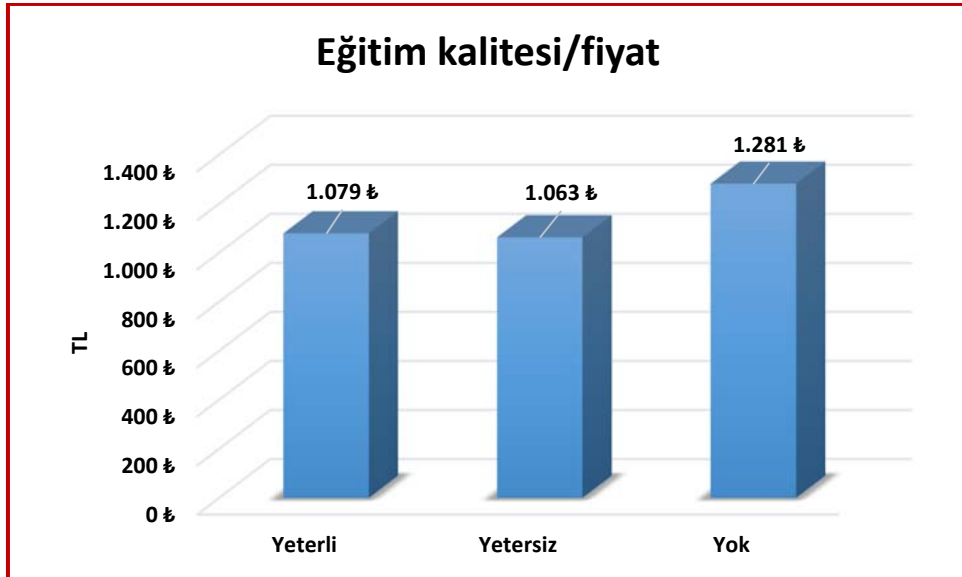
Grafik 4. Oransal olarak yıllara göre eğitim düzeyi

Grafik 5' de adayların rehber dalıcı eğitimi için üç yıldız eğitmenlere ödedikleri ortalama eğitim bedeli görülmektedir. Eğitim harcaması ilk iki yıl ile son iki yıl arasında belirgin biçimde artış göstermiştir.

Grafik 5. Ortalama eğitim bedelinin yıllara göre değişimi

Son çalışma eğitim düzeylerinin fiyatı ile ilgilidir. Eğitim düzeyine göre rehber adaylarının üç yıldız eğitmenlere ödedikleri ortalama bedel **Grafik 6'** da sunulmuştur. Eğitimi yeterli yapmakla yetersiz yapmak arasında ödenen bedel açısından bir fark yoktur. Hatta adaylar hiç eğitim yapmayan eğitmenlere daha fazla bedel ödemişlerdir.

Grafik 6. Alınan eğitime ödenen fiyat

3. Sonuçlar

- **Verilen eğitimlerin düzeyi yeterli değildir.** Adayların ancak %58'i eğitmenlerinin bilgi düzeyinin yeterli olduğunu ve yeterli bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. %9'u aldıkları eğitimi yetersiz bulmaktadır. Anketi yanıtlayanların üçte biri ise gerçek anlamda bir eğitim almamıştır.
- **Eğitimin kalitesi yıllar içinde artmamaktadır.** Sistemin oturması ve eğitmenlerin deneyiminin artışı ile eğitim kalitesinin de artması beklenir. Oysa yeterli eğitim verme oranı yıllar içinde artmamakta, azalmakta; buna karşılık hiç eğitim vermeden kurs belgesi imzalama oranı artmaktadır.
- **Eğitim bedelleri yıllar içinde artmaktadır.** Ortalama eğitim bedellerinin 2014-2015 ve 2016-2017 yıllarında benzer düzeyde olduğu ancak ilk iki seneye oranla son iki senede bir artış bulunduğu izlenmiştir. 2014-2017 yılları arasında artış oranı yaklaşık olarak %60 kadardır.
- **Eğitim kalitesi/fiyat ilişkisi terstir.** Normal olarak kaliteli hizmetin bedeli daha yüksektir. Oysa rehber dalıcı anketimizden çıkan sonuca göre rehber dalıcılarımızın eğitmenlere ödedikleri bedel ile kalite/emek arasında bir ilişki saptanamamıştır. Hatta hiç eğitim yapmayanlar en fazla bedeli almakta; ya da başka bir ifadeyle rehber dalıcılar hiç eğitim vermeyen eğitmenlere daha fazla eğitim bedeli ödemekte veya ödemeye razı olmaktadırlar.

E) ÖNERİLER

- Rehber eğitimleri mutlaka denetlenmelidir.
- Eğitmenlere, eğitim verdikleri rehber dalıcı adaylarının başarılı veya başarısız oluşuna göre yaptırım yolları sağlanmalıdır.
- Üç yıldız eğitmenler eliyle yürütülen eğitim sistemi iyileştirilirken, rehber adaylarına bir seçenek oluşturması açısından Federasyon eskiden olduğu gibi belirli aralarla rehber dalıcı kursları düzenlemelidir.